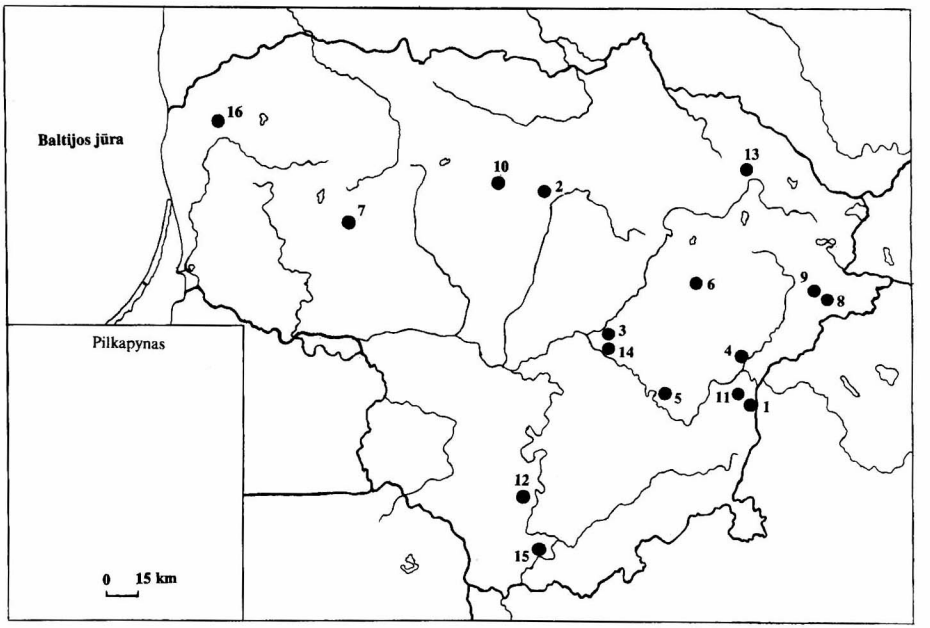

Pav. 10. 1996–1997 m. tyrinėti pilkapynai:
Fig. 10. The barrow cemeteries investigated in 1996-1997:
1. Baravykinė, 2. Berčiūnai, 3. Dagilioniai, 4. Dvyliškis (Paraisčiai), 5. Karmazinai, 6. Miškiškiai, 7. Paalksniai, 8. Papiškės, 9. Pavajuonis-Rėkučiai, 10. Raginėnai, 11. Skersabaliai, 12. Užubaliai, 13. Vaineikiai, 14. Vanagiškiai, 15. Vilkiautinis, 16. Žvainiai.

III. PILKAPYNAI

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Miškiškių (Aktapolio) pilkapyno žvalgomieji tyrinėjimai

1996 m. Miškiškių (Aktapolio) pilkapyno (Molėtų raj.) V pakraštyje KPC ištyrė du suardytus pilkapius. Pilkapynas yra 650 m į PV nuo Limino ir 400 m į R nuo Kazimieravo ežerų, 400 m į PV nuo Molėtų–Balninkų kelio, Šilelio miške. Pilkapyne yra apie 75 pilkapiai, kurių sampilai 8–12 m skersmens ir iki 1,5 m aukščio.

Tyrinėto pilkapio Nr. 1 sampilas – 9 m skersmens ir 0,75 m aukščio. Jo centre 9 dešimtmetyje iškasta keturkampė 4x4 m skersmens ir 1,5 m gylio duobė kritusiems gyvuliams užkasti. Pilkapio liekanų vietoje ištirtas 95 m^2 plotas. Aplink sampilą, iškart po velėna, atsidengė akmenų vainiko liekanos. Sampilo R ir PV pakraštyje rastas 8,5 m akmenų vainiko puslankis. Jame akmenys nuo 10x15x10 cm iki 25x35x20 cm dydžio, vienas nuo kito buvo nutolę nuo 1 iki 40 cm. Pavienių vainiko akmenų buvo ir sampilo V pakraštyje. Dalis jų didesni, iki 35x50x25 cm.

Pilkapio sampilas supiltas iš geltono smėlio. Po juo, pilkapio pagrinde virš įžemio, buvo iki 10 cm storio pilkas nuo degėsių ir angliukų sluoksnis.

Pilkapio pagrindo Š ir P pakraščiuose išryškėjo 6 tamsesnės degėsių ir angliukų nuo 25x40 cm iki 70x100 cm ploto dėmės. Dvi dėmės (P ir ŠR) ėjo po pagrindu į įžemį dar 20–50 cm. Jų dugnas buvo netaisyklingo suploto pusrutulio formos. Pilkapio sampilą juosė 2 m pločio ir iki 35 cm gylio griovys.

Tyrinėjant gruntą, išmestą iš duobės kritusiems gyvuliams užkasti, rasti keli kremuoto mirusiojo kauliukai.

Tiriamo pilkapio Nr. 2 liekanos buvo į R nuo ištirto pilkapio Nr. 1 (tarp jų buvo bendras pilkapių griovys). Beveik visas pilkapis 1995 m. lobių

ieškotojų iškasinėtas iki 2 m gylio duobėmis. Išliko tik 3,5x4,5 m ploto sampilo P dalis. Be to, išlikusių neperkastų nedidelių jo dalių buvo dar ir Š pilkapio pusėje. Pilkapio sampilas buvęs 9 m skersmens ir 0,65 m aukščio. Tiriant pilkapį, jo V, ŠV, PR pakraščiuose aptikta akmenų vainiko nemažų fragmentų. Buvusio sampilo V pakraštyje tarp duobių išliko 5 m ilgio akmenų vainiko puslankis. Akmenys gulėjo greta vienas kito. Puslankio Š galas krautas 2 akmenų aukštais. Antras 7,5 m ilgio akmenų vainiko puslankis rastas sampilo Š ir ŠR pakraštyje. Dar viena akmenų 2,5 m ilgio eilė buvo ir sampilo PR pakraštyje. Dauguma akmenų nuo 15x20x10 iki 25x40x20 cm dydžio. Vainiko ŠR dalyje gulėjo keli didesni, iki 45x95x50 cm dydžio akmenys.

Sampilo gruntas, pagrindas, vainiko akmenų padėtis ir sampilą juosęs griovys buvo tokie patys kaip ir pilkapyje Nr. 1, išskyrus tai, kad pagrinde ir įžemyje neaptikta ryškesnių degėsių dėmių (jos galėjo būti sunaikintos lobių ieškotojų).

Išlikusioje pilkapio P dalyje, 45 cm gylyje, aptiktas sudeginto mirusiojo kapas. Kaulų fragmentai koncentravosi 2,2 m ilgio Š–P kryptimi iki 40 cm pločio juostoje ant pilkapio pagrindo ir glūdėjo iki 20 cm gylyje po juo. Aplink kauliukus smėlis buvo pilkesnis. Be to, degintinių kauliukų aptikta 1–2 m į Š ir ŠR nuo kapo, čia jie greičiausiai paskleisti vėlesnių sampilo perkasimų metu. Dr. R. Jankausko antropologinių tyrimų duomenimis, visi kaulų fragmentai yra vieno vyriškosios lyties, 25–45 m. amžiaus, per 176 cm ūgio mirusiojo. Kape rastas apskritas žalvarinis apkalas, apsilydžiusių analogiško apkalo, juostinių žiedų dalelių, 2 antkaklių (tordiruoto [?] ir apskrito pjūvio lankeliais) fragmentų, kniedžių ir kitų žalvarinių dirbinių, kaulinių šukų fragmentų.

Tyrinėti pilkapiai datuojami II tūkstantmečio pradžia. Jie įrengti čia buvusioje I tūkstantmečio pirmosios pusės gyvenvietėje, kurios radinių – brūkšniuotosios keramikos šukių – aptikta pilkapio Nr. 2 sampile.

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Survey of the barrow cemetery in Miškiškiai (Aktapolis)

In 1996 in the barrow cemetery in Miškiškiai (Aktapolis) (Molėtai district) LCCH examined 2 destroyed barrows. In the area of barrow No 1 there were solely noted only a few burnt dices. The study of barrow No 2 proved to be more fruitful as there was unearthed a male cremation burial with burial items: a round flat brooch, sash-like finger rings, 2 rivets as well as fragments of other brass artifacts, a piece of a bone comb. The barrows are ascribed to the beginning of the 2nd millenium.

Zenonas Baubonis, Bronius Dakanis

Raginėnų 3-iojo pilkapyno tyrinėjimai

Raginėnų 3-iasis pilkapynas yra 1,3 km į Š nuo Pakalniškių (Kleboniškių) pilkapyno ir piliakalnio su gyvenviete, 850 m į PV nuo Raginėnų piliakalnio su gyvenviete ir 450 m į PV nuo pilkapių vietos, 500 m į Š–ŠV nuo Pakalniškių senovės gyvenvietės ir spėjamo kapinyno, 200 m į V nuo Raginėnų kaimo kapinių. 1992 m., vadovaujantis E. Prascevičiaus nurodymu, išsiaiškinta, kad Kapupės dešiniajame krante, miškelyje, yra 3 mažos kalvelės – sampilai su pavieniais dideliais akmenimis, nutolę vienas nuo kito per 5–10 m. Be to, miškelio viduryje pastebėta tokių pat akmenų, kyšančių virš žemės, 6 m skersmens vainiko liekanų.

1996 m. tirta PR 0,4–1,8 m aukščio, ŠV–PR kryptimi 7 m ilgio ir 5 m pločio kalvelė, kurios papėdėje ar šlaite matėsi 7 akmenys. Ištirtas 42 m^2 plotas (6x7 m). Atliekant biolokacinius tyrimus (E. Prascevičius), nustatytas kalvelės pakraščiuose buvęs akmenų vainikas (ir tose vietose, kur jo dalių nesimatė). Akmenų puslankis nustatytas ir kalvelės ŠV gale, už išlikusio vainiko akmens. Kalvelėje viršutinis miškožemio sluoksnis buvo plonas, 4–8 cm storio. Po juo ėjo miškožemis su daugybe primestų įvairaus dydžio (nuo kelių centimetrų iki 30 cm skersmens) akmenų. Akmenys kalvelę tarp didžiųjų kraštinių akmenų buvo užkloję ištisai. Storiausias jų sluoksnis (iki 40 cm) aptiktas kalvelės viršuje. Miškožemyje, iki 20 cm